ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ
№ 21

ՏԱՐԵԿԱՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆԷ

Թաւրիզում . . . . . 14 դրան
Գաւառներում . . . . . 20 դրան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռուսաստան . . . . . 4 ռբ. 50 կ.
Թուրքիա . . . . . 50 դրուշ
Եւրոպա . . . . . 12 ֆրանկ
Ամերիկա . . . . . 2 տոլար 5 ս.

Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 10 շահի
Չորրորդ „ „ „ 5 „

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐը 9 շահի

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal «MITK»

ՄԻՏՔ

ԹԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ—ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Մեզ գրողներից ինդրւում է գրեն պարզ, մաքուր և անպայման թղթի առաջին երեսի վրայ։
2. Խմբագրութիւնս իրեն է վերապահում իրաւունք՝ ստացուած յօդուածները փոփոխութեամբ և կրճատումներով հրատարակելու։
3. Մենք մերժում ենք „ւ“ ի և „վ“ ի ուղղագրական հերձուածը և մեզ ենք վերապահում իրաւունք՝ ստացուած նիւթերը տպել մեր ընդունած ուղղագրութեամբ -ու-ով։
4. Չտպուած կարճ յօդուածները չեն վերադարձնւում։ Ուղարկուած. և չտպուած երկար նիւթերը յետ ստանալու համար պէտք է ուղարկել պօստի ծախսը։
5. Չի տպուի ոչ մի յօդուած եթէ դա կեղծ անուան հետ միաժամանակ չի կրի յօդուածագրի անուն ազգանունը։
6. Բաժանորդները թերթ չստանալու դէպքում շուտով տեղեկացնելու են մեզ՝ հակառակ դէպքում խմբագրութիւնս իրեն դերծ է համարում պատասխանատուութիւնից։
7. Չտպուած յօդուածների համար խմբագրութիւնս բացատրութիւններ չի տալիս։
8. Հասցէները փոխելու համար պէտք մեզ ուղարկե 2 դրան 10 շահի։

№ 21 1912 Թ. ՇԱԲԱԹ 21 ՅՈՒԼԻՍԻ 1912 Թ. № 21

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Ծախւում է հանգուցեալ Նիկողայոս Մելիք Բաբաջանեանի տունը, որ գտնւում է Ղալի Բաղան թաղում։ Տունն ունի փողոցի կողմում երկու սենեակներ, երկուական ընդարձակ սանդուխներով իրենց յետևում։

Այդ սենեակների հանդէպ՝ բակի միւս կողմում կայ մի ընդարձակ հիւրասենեակ մի փոքր նախասենեակով։ Յետևում կայ նաև մի փոքրիկ բակ խոհանոցով և թոնրատնով։ Ջերզամիները ըստ ամենայնի յարմարաւոր են։

Գնել կամեցողները թող բարեհաճեն դիմել Արամեան դպրոցի հոգաբարձուներից պ. Ա. Տէր Կարապետեանին և կամ պ. Կոստի Բաբայեանին։

5—2

ԿԱՅՍՐՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ՋՐԵՐՈՒՄ և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ.

—

Վաղուց է, որ դեսպանախորհուրդները փոխարինուել են Եւրոպական վեհապետների տեսակցութեամբք, կամ վեհապետների ու հասարակապետական երկրների ներկայացուցիչների այցելութեամբք, որք այնքան ճակատագրական ազդեցութիւն են ունենում ազգերի կեանքի վրայ։

Անգլիական, իրաւ, մեծ թագաւոր Էդուարդ Է.-ի տեսակցութիւնը Ռևելում ինքնակալ Նիկոլայ Բ.-ի հետ բաւական եղաւ, որ Մակեդոնիան ու Հայաստանը արեան մէջ խեղդող Օսմանցիներին ուշքի բերի և պատճառ դառնայ որ... վերջապէս նրանք սահմանադրութիւն հռչակեն, խուսափելու վրահաս անդամահատութիւնից։

Նման մի ցնցումն քաղաքական աշխարհում առաջ է բերել Գերմանական կայսր Վիլհելմի և Ռուսաց կայսր Նիկոլայ Բ-ի տեսակցութիւնը—Յունիս 21—Բալտիական Ջրերում։

Այդ տեսակցութիւնը աշխարհի նշանակալից պատմական դէպքերից մէկը պիտի համարել։ Դեռ մենք այստեղ զանց ենք առնում Եւրոպական դիպլոմատների և թերթերի արտայայտած կարծիքները երկու հզօր կայսրների այդ նշանակալից հանդիպման մասին այն ժամանակ, երբ Թրքо—իտալական պատերազմը շարունակւում է դեռ զօրաւորի իրաւունքը չյայտարարելով, երբ Բալկաններում սև ամպեր են կուտակուել։ Երբ դեռ Մարոկկեան հարցը Սպանիա-Ֆրանսական դիպլոմատիայի գլխին մի Դամոկլեան սուր է դարձել, երբ Մերձաւոր ու Հեռաւոր Արևելքի խնդիրները հերթական նշանակութիւն են ստացել և վտանգում են Եւրոպական հաւասակշռութիւնը և այլն։

Մի կողմը թողնենք այդ բոլորը և տեսնենք ի՞նչ ծնեց այդ տեսակցութիւնը Մերձաւոր Արևելքի համար մասնաւորապէս։

—«Միտք»-ի նախորդ համարում, անշուշտ, ամենքը կարդացին այն սենսանցիօն լուրի *) մասին, որ տարածուել է Պետերբուրգում։ Մի լուր որ խօսում է աշխարհագրական քարտիզի փոփոխութեանց և ազգերի ճակատագրերի տնօրինութեանց մասին՝ ի հաշիւ Օսմանեան կայսրութեան բաժանման և Պարսկաստանի անադամահատութեան։

Ինչ խօսք որ այդ լուրը, եթէ անգամ չափազանցութիւն էլ լինի, իր սկիզբն առնում է Բալտիական Ջրերում կայսերական տեսակցութիւնից։

Հինգ հարիւր տարի է, որ Եւրոպան ուղղակի տանջւում է Օսմանեան կօշմարից։ Եւրոպական խաղաղութեան վրդովումը մեծ մասամբ կապուած է Տաճկական կայսրութեան հետ, որ բացի աւերու կոտորածներից ոչինչ չի տուել աշխարհին ու մարդկութեան և ստեղծել միայն մի չարաբաստիկ Արևելեան հարց՝ ի տանջանս և ի յոգնեցումն Եւրոպական դիպլոմատիայի։

Դարեր շարունակ կոված լինելով Եւրոպային, Տաճիկը մնաց անհաղորդ ու անթափանց Եւրոպական կուլտուրային։ Փոխարէնը նա իրեն անմահացրեց Բոլգարական սարսափներով, Հայկական Ջարդերով, Լիբանանի արիւններով և աշխարհի ամենաարգաւանդ տեղերը լերկ անապատների ու աւազականոցների վերածելով, մինչդեռ դորանք հին աշխարհի առատութեան շտեմարաններն էին։

Հէնց Տաճիկների այս յատկութիւնն ի նկատի ունենալով է, որ մեծ ծերունի Գլադստոն ասել է. «Թուրքին քաղաքակրթելու համար՝ կամ պէտք է սուրը խլես կամ Ղուրանը»։

Եւրոպական դիպլոմատիան ի դէմս երկու կայսրների, երևի, եկել է այն եզրակացութեան, որ Տաճկից առանց վերոյիշեալները խլելու՝ կարելի է նրան անվնաս դարձնել՝ ընդհանուր համաձայնութեամբ նրան դէպի Փոքր Ասիա մղելով։

Այս համաձայնութեամբ ահա, և ըստ ստացուած լուրի՝ հիմնովին փոխւում են Եւրոպական պետութեանց սահմանները, անկախութիւն կամ ինքնավարութիւն է ստանում արիւնլուայ Մակեդոնիան... իսկ Ռուսիան՝ Պոլսին ու հիւսիսային Պարսկաստանը։

Արդ, այդ բոլորի մէջ ի՞նչ է լինելու հայերիս բաժինը կամ ապագան։

—Մեր մասին այլ ևս խօսող չկայ։ Զէնքն ու արեան ճապաղիքն են կորզում անկախութիւններ։ Աւաղ, մենք շատ վաղ և և նախաժամանակ վատնեցինք մեր երիտասարդ ոյժերն ու մարտական անփոխարինելի սերունդները։

Մենք ասիական ժողովուրդ ենք։ Իսկ Ասիայի հրամանատարութիւնն արդէն հզօր Ռուսիոյ ձեռքումն է։ Ուստի թէ Ռուսաստանում և թէ Ռուսաստանի սահմաններից դուրս, որ երկրի հաւատարիմ և ազնիւ քաղաքացիներն էլ լինինք, մենք պէտք է հանդիսանանք Ասիայի գերիշխանի կամ հրամանատարի լաւագոյն բարեկամները։

Մենք իբր անհատ և իբր ամենակրտսեր հրապարակախօս՝ բոլոր ազգերի ու հայրենիքների անախանութեան կուսակից ենք։ Իսկ եթէ Եւրոպական կօնցերտը դրա հակառակն անել կամենայ ու վճռի, ապա հայերիս կմնայ ապահովել մեր ապագան՝ լի վստահութեամբ նայելով դէպի հիւսիս և հեռու լինել քամի սերմանելուց, որպէս զի փոթորիկ չհնձենք։

—

Հայոց գրերի գիւտի 1500-ամեայ եւ Հայ տպագրութեան 400-ամեայ Յոբելեանը

—

Երբ հրապարակ հանուեց «Մշակ»-ի 40-ամեայ յոբելեանի հարցը, միաժամանակ մէջտեղ եկաւ և հայկական չկամութիւնը։

—Պէտք չէ տօնել «Մշակի» 40-ամեակը, որովհետև...կայ աւելի կարեւոր յոբելեան և դա Հայոց տպագրութեան 400-ամեակի յոբելեանն է, ասաց չկամութեան ձայնը։

«Մշակ»-ի յոբելեանի խանգարումը, որին գլուխ էր կանգնած «Հորիզոնը», ստատ ունէր միայն 400-ամեակի հարցը։

«Մշակը» գնաց իւր ուղիով, միայն ամօթահարութիւնը բաժին մնաց մեր ժամանակակից Գդիոն Սիւնիներին։ Իսկ 400-ամեակի խնդիրը դարձաւ ակադեմիական հարց, որի աշնան կամ 1913-ի տօնման պաշտպան էր «Մշակը» ի դէմս Մալխասեան հայկաբան բանասիրի, իսկ contre կողմն էր «Հորիզոնը» ի դէմս Լէօ-ի։

«Մշակն» անշուշտ հակառակ չէր տպագրութեան 400-ամեակի տօնման, այլ նա հակառակ էր համազգային այդ տօնը մասնակի խմբի ձեռնարկ լինելուն։ Նա տպեց յօդուածներ և անգամ առաջնորդող, որ մի այդպիսի յոբելեանի գլուխ պէտք է կանգնի Էջմիածինը, իդէմսամենայն հայոց կաթուղիկոսի, մանաւանդ որ տառերի գիւտի 1500-ամեակն էլ զուգադիպում է տպագրութեան 400-ամեակին, իսկ տառերը գտնող Մեսրոպի սրբազան դամբանն էլ մօտ է Էջմիածնին-Օշականում, և արժէ այդ օրը յողջոյն գալ նրա նշխարներին։

*) Տես «Հորիզոն» № 143

Թւում էր թէ հակառակը պիտի լինէր, աւելորդ էր և ապարդիւն։ Սակայն «Հորիզոնը» հակառակեց այդ մտքին։ Իբրև 400-ամեակի հարցը հրապարակ հանող՝ նա պաշտպանում է յոբելեանի տօնումը կատարուի Թիֆլիզում և նոյեմբեր 26-ին...

Նորոգ օծեալ Գէորգ Ե. կաթուղիկոսը արձագանք տուեց աւելի շուտ «Մշակի» ձայնին և կարգեց յոբելեանական յանձնաժողով, հայ գրերի գիւտի և տպագրութեան ազգապարծան յոբելեանը տօնելու Էջմիածնում Հոկտեմբեր 13-ին Ս. Թարգմանչաց տօնին։

Այս պատկառելի յոբելեաններին առաւել գեղեցիկ զուգադիպում չէր կարող լինել, քան մեր պանծալի Թարգմանիչների տօնի զուգադիպումը։

Մենք ևս բարձրացնում ենք մեր ձայնը այդ երկու եզակի յոբելեանները տօնել Ս. Էջմիածնում և Հոկտ. 13-ին։

Ժամանակ է որ մեր լուսոյ խորան Էջմիածինը գլուխ կանգնի այդպիսի համազգային տօների կատարման և հանդիսանայ, երբեք, կենտրոն մեր լուսաւոր իղձերի և կուլտուրական ձեռնարկութեանց։

Միայն մենք չէինք կամենայ այդ յոբելեանը յաւերժացուէր դպրոցական ֆոնդով։ Մենք կուսակից ենք գրական ֆոնդի։ Հայ ազգը, ինչ էլ որ լինի, հաւաքաբար ամեն տեղ... լաւ թէ վատ՝ հոգում է իւր դպրոցները։ Իսպառ անտէր և անխնամ է մնում ու մնացել գրական ապահովութեան հարցը։ Մեր կարծիքն այն է, որ գրական ֆոնդի հարցի պաշտպանութիւնը պիտի վայել է առաջնակարգ տեղ։

Մաղթելի է, որ Էջմիածինը բոլոր հայ գաղթավայրերին և քաղաքներին ևս հրաւէր կարդայ այդ յոբելեանին մասնակցելու համար, որպէս զի, որքան կարելի է, տօնը լինի բազմամարդ, փառահեղ և նիւթապէս էլ ապահով։

Ինչ խօսք, որ Թաւրիզն էլ իւր պատուաւոր տեղը կբռնի այդ աննախընթաց յոբելեանի կատարման մէջ՝ թէ իւր պատուաւոր ներկայացուցիչներով և թէ իւր պարտաւոր նուիրաբերութեամբ։

Գործ. Սպ. Սպանդարեանի Դաշնակցականների շրջաններում մտքերի եւ տրամադրութիւնների նոր հոսանք 1]

Այս միջոցին ես նկատեցի դաշնակցականների շրջանում մտքերի կարծիքների և տրամադրութիւնների մի նոր և Սպ. Սպանդարեանին բոլորովին հակառակ հոսանք։ Խօսում էին որ դաշնակցական զանազան բիւրոներից դժգոհութեան նամակներ են ստացուել. դժգոհ էին «Դրօշակի» խմբագրից, որ «անձնատուր» է եղել և իրան տանուլ տուել, համաձայնուելով Բուրցևի հետ՝ ընդունել է Սպ. Սպանդարեանի անմեղութիւնը։ Աւելի խիստ նամակներ էին ստացուել Կովկասից՝ փնտր կամ ծախքը վճարելու միտքը նրանց կառաղեցրել է։ Ասում էին, որ «Դրօշակի» խմբագիրը չգիտէ, թէ ինչ անէ, ինչպէս դուրս գայ իր անել կացութիւնից. մի կողմից ճշմարտութիւնը, Սպանդարեանի անմեղութիւնը, միւս կողմից 175 հազար անդամներից (այդպէս են պարծենում դաշնակցական շէֆերը) բաղկացած կազմակերպութեան հեղինակութիւնը, վարկը — պէտք է որ սեղմէին «Դրօշակի» խմբագրին — փտանգւում էր այդպիսով այս վերջինի դիրքը։ Սրա մասին ասում էին, որ հազար երանի կը տար, եթէ իրան ազատէին իր ստանձնած դերից։ Բոլոր խօսածներից կարելի էր նկատել այս միտքը, աւելի լաւ է, որ դատաւանը վճիռ չկայացնի, քան այդ վճիռը լինի յօգուտ Սպ. Սպանդարեանի։ Այդ բանին հասնելու համար, պատմում էին որ քանիցս Դաշնակցութիւնը առաջար կել է գործի վճիռը յետաձգել մի տարով, վեց ամսով։ Այս նշանակում է խառնել գործը, ցրել դատարանը, ընդմիշտ մեղադրանքի տակ պահել Սպանդարեանին և չթողնել, որ նա մասնակցի կաթողիկոսական ընտրութեանը։

1) Սկիզբը տես «Միտք» № 20

Խօսում էին, որ նոյն Սպանդարեանին նորից հարց ու փորձ անելու կոչել են Պարիզ, բայց նա չի եկել. այժմ նորից կանչել են, դարձեալ չի եկել։ Եւ մի տաքգլուխ դաշնակցական ասում է, թէ նրան տեսել են արդէն, ինչպէս կը համարձակուի նա գալու, քանի որ Դաշնակցութիւնը գործի յետաձգումն է ձգտում։ Մէկին ասում է դաշնակցականներից — մասնաւոր պէտք է դնել ընդհանուրին։ Մասնաւոր սսելով պէտքէ հասկանալ Սպանդարեանի անմեղութիւնը, իսկ ընդհանուր խօսքի թարգմանութիւնն է — «Դաշնակցութիւն» կոչեցեալ կազմակերպութիւնը։ Ոմանք «ի նոյնն է» ասում էին ցինիկաբար. «Ինչ մի մեծ յանցանք է, որ Սպ. Սպանդարեանը ամբաստանուել է անմեղ տեղը. ինչքան էլ անմեղ լինի, բարձր լինի — նա մի անհատ է. մեծ բան է. առաջին անգամն է, որ անմեղը ամբաստանւում է և տուժում. եթէ ցաւելու բան կայ այս գործի մէջ Դաշնակցութեան գործ դրած տակտիկան է, որ սխալ է եղել։

Այս կողմից, այն կողմից խօսակցութեան միջամտում էին՝ «սկզբունքը» է գերադասելի և դա պէտք է այս գործում տիրապետողը լինի. սկզբունքին պէտքէ զոհել անհատը, նրա պատիւը, ճշմարտութիւնը, ամեն բան. կեցցէ սկզբունքը։

— Չբացատրեցիք, որն է այդ սկզբունքը, հարցրեց մէկը։

— Չեմ իմանում. Դաշնակցութեան շահերը, վրայ էտալիս միւսը։

- Այդ սկզբունքի համար կարելի է թալանել, անմեղին մեղաւոր ճանաչել, սպանութիւն գործել, կոչւում է միւս կողմից մի տաքգլուխ ոգեւորուած։

Եթէ յաջորդաբար վարուելու լինենք, այդ սկզբունքով կարելի է ոչնչացնել և հայոց ազգը, եկեղեցին, Էջմիածինը, ընդհատում է մի երիտասարդ ուսանող, որ դեռ թարմ է և Դաշնակցութեան «պատմութիւնից» տեղեակ չէ։

— Ի հարկէ, միանգամից խօսքը կտրում են մի քանի կողմից, ազգ թէ եկեղեցի, այն ամենը, որ Դաշնակցութեան առաջընթացութեան խոչընդոտ է հանդիսանում, պէտք է կործանել ոչնչացնել։ Սա բնական օրէնք է։ Ինչո՞ւ անհանգստանանք. Դաշնակցութիւնը — ինքը ազգն է. մտածեցէք, 175 հազար անդամ։ Ինչպէս կարողէ Դաշնակցութիւնը թոյլ տալ, որ մի անհատ նրան յաղթէ, որքան և նա խոշոր լինի անմեղ լինի. հասկացա՞ք.... «Նոր-Դարի» խմբագրի դժբաղդութիւնն է, որ ընկել է այդ սկզբունքի արա...։

Մի երիտասարդ ճարտարապետ ինձ բացատրում է Սպանդարեանի դէմ գործ դրած սխալ տակտիկայի միտքը։ Որ ասում են, թէ Դաշնակցութեան գործ դրած տակտիկան սխալ է, պէտք է իմանալ, թէ որն է ուղիղ տակտիկան։ Ուղիղն այն է, ասաց ինձ այդ պարոնը, որ Դաշնակցութիւնը նախ պէտք է սպանել տար Սպանդարեանին և յետոյ հրատարակէր իր մեղադրանքը Մենշիկովեան վկայութիւններով կամ, ինչպէս ասել էր՝ անժխտելի փաստագրերով։ Չկայ այլևս Սպանդարեան — կան փաստագրեր. ո՞վ պէտք է կարողանար այնուհետև ներքել ու մերկացնել սուտը, կեղծիքը....

Պատմում էին, որ հետզհետէ «Նոր-Դարի» խմբագրի և «Դրօշակի» խմբագրի մէջև յարաբերութիւնները լարուել են. սկզբում միմեանց մօտեցած են եղել, իսկ յետոյ տեղի են ունեցել խիստ և սղմկալի ընդհարումներ նիստերի միջոցին։

Ես փորձեցի տեսնուել Բուրցևի հետ կամ նրա մօտիկ մարդկանց, որ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀՈԳԵՎԱՐՔԸ 1]

Երիտասարդ Թիւրքիայի կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցները զօրքի մէջ ծագած յեղափոխական շարժումը ճնշելու համար՝ բաւական ուշացած կարելի է համարել։ Մի շաբաթ առաջ՝ Թայեար բէկը և նրա կողմնակիցները, որոնք փախել էին լեռները, առաջին համարձակ քար նետողներն էին «Միութիւն և Յառաջադիմութիւն» կոմիտէի բռնակալութեան դէմ։ Ներկայումս Մոնաստիրի ապստամբութեան արձագանքը տարածուել է հեռաւոր վայրերում ցրուած զօրքի մէջ։ Դարդանելի պաշտպանութեան համար հաւաքած զօրքի մի մասը, որ ուղարկուած էր Մոնաստիր, հրաժարուեց կռուել, արձակել իր ապստամբ ընկերների դէմ։ Փոքր Ասիայի զօրաբանակը, որ յայտնի է գահին և կարգ ու կանոնի պաշտպանութեան համար մատուցած իր հաւատարիմ ծառայութիւններով, բռնկուել է նոյնպէս յեղափոխական շարժմամբ։

Զմիւռնիայի վալին, որ քանիցս զգուշացրել է Մահմուդ փաշային Զմիւռնիայի շրջակայքում կենտրոնացած բանակից զօրք չուղարկել ապստամբ վայրերը բացասական արդիւնք ստանալու պատճառաբանութեամբ, միանգամայն իրաւացի էր. վալու մարգարէութիւնը կատարուեց. — զմիւռնական զօրաբանակի երկու վաշտ հրաժարուեցին Ալբանիա գնալ։ Բացի զօրքի ցոյց տուած այս երկու նշանաւոր անհնազանդութեան դէպքից, ուրիշ շատ սոյնանման դէպքեր էլ են տեղի ունեցել պետութեան զանազան վայրերում։ Այսպէս օրինակ՝ լուրեր են պտտում թէ՝ Եւրոպական և Ասիական Տաճկաստանի սպայակոյտի մեծամասնութիւնը երդուել է զէնք չբարձրացնել իրենց ապստամբ ընկերակիցների դէմ։

1) Սա պէտք է տպուէր նախորդ № 20-ում, սակայն յետաձգուեց նիւթերի առատութեան և տեղ չլինելու պատճառով։

Պոլսի կառավարական շրջանները, նախատեսնելով սովորութեան պէս, աշխատում են ամեն ինչ թաքցնել ժողովրդի աչքից և հաւատացնել նրան, որ շնորհիւ Երիտասարդ Թուրքերի կոմիտէի ձեռք առած խիստ միջոցների՝ ամեն ինչ խաղաղ է։ Բայց փաստերը գալիս են տրամագծօրէն բոլորովին հակառակն ապացուցանելու։ Երիտասարդ Թուրքերը իրենց ստապատում կեղծիքնե՞րով վաղուց են իրենց սպառել, — այլ ևս նրանց հաւատացող չկայ։ Պարլամենտը խիստ հրաման է արձակել զօրքին, որ նա քաղաքական խնդիրներով չզբաղուի։ Կառավարութիւնը, որ գեռ երէկ, սպառնում էր ապստամբներին խիստ պատիժներով, ներկայումս միջնորդներ է ղրկում Թայեար բէկի մօտ առաջարկելով բաւարարութիւն տալ նրա և նրա կողմնակիցների պահանջներին։ Երիտասարդ Թուրքերի պարագլուխները կամաց կամաց թողնում են յուլիսեան ռեժիմի խորտակուող նաւը և հեռանում խորտակումը չտեսնելու համար։ Առաջին օրինակ տուողն եղաւ յայտնի հրապարակախօս Հուսէյն Ջաւադ բէյ՝ գաղտնի Ջամբլերիա փախչելով։

Բայց ամենից բնորոշ երեւոյթն է ներկայումս մայրաքաղաքում տիրող ընդհանուր սարսափը։ Օրինակ մի քանի օր առաջ Ղալաթիայում մի չնչին հրատարակ — մի մեծ ծափահարութեան պայթիւն — սոսկալի խուճապ ընկաւ քաղաքում։ Սարսափահար բնակիչները, րոպէ առ րոպէ սպասում են թէ ահա որտեղից որ է հիմա զօրքերը ներս կխուժեն քաղաքը և ապստամբութեան դրօշակը կբարձրացնեն...

Իհարկէ, «կո՛ղմնակից կող», ասում է առածը, բայց դեռ Մոնաստիրից մինչև Պոլիս ճանապարհ շատ կայ...

Երիտասարդ Թիւրքիայի ներկայ դրութիւնը արդարև շատ յուսահատական է։ Ալբանական ապստամբութիւնը անցեալ տարուայ նման սպառնական կերպարանք է ստացել. ապստամբների թիւը 20,000-ից անցնում է։ Թէպէտ և Թուրքերին յաջողուել է Միտրովիցի մօտ յայտնի զօրավար Իսսա Բոլետենացի արշաւանքի առաջն առնել, բայց այնուամենայնիւ հիւսիսային Ալբանիայի տէրն ու տնօրէնը ապստամբներն են։ Ճանապարհները ամենուրեք բռնուած են ապստամբներով և կտրտուած են հեռագրական թելերը ու այսպիսով Սկուտարում, և այլ քաղաքներում*) եղած Թուրք զօրքերը կտրուած են կայսրութեան միւս մասերում եղած զօքերի հետ ունենալիք հաղորդակցութիւնից։ Չնայելով անցեալ տարուայ Ալբանացիների զինաթափութեան և խաղաղացման, որի մասին մի առանձին հպարտութեամբ փող էին փչում Երիտասարդ Թուրքերը, այնուամենայնիւ, կարծես մի հրաշքով, Ալբանացիները այս րոպէիս ունին թէ զէնք և թէ փող։ Ալբան ապստամբների պարագլուխները շտապել են սերտ կապեր հաստատել ապստամբ զօրքերի հետ և մշակել մի ընդհանուր ծրագիր երկուստեք համապատասխան գործողութիւններ սկսելու Երիտասարդ-Թուրքերի կառավարութեան դէմ։ Այդ իսկ պատճառաւ էլ հրամանատար Ջաւադ փաշան անցեալ տարուայ նման հեշտութեամբ չի նուաճիլ ապստամբներին...

*) Դիակովում, Դիպրում։

պէս զի գործից ճիշտ տեղեկութիւն առնեմ, բայց չյաջողուեց։ Յունիսի վերջերին ամենքը ցրուած են, գնում են ջրեր կամ գիւղեր հանգստանալու։

Ի՞նչ անեմ, մտածեցի՝ գնամ «Նոր Դարի» խմբագրին ներկայանամ, գուցէ մի բան իմանամ նրանից։

Պարոն Դ., որ, իր ասելով, տասնհինգ տարի առաջ Պարսկաստանից թղթակցել է «Նոր-Դարին», ընկերացաւ ինձ և մենք միասին գնացինք Սպանդարեանի բնակարանը Hôtel du Brezil (rue le Goff, 10)։

Փարիզ «Հովիւ» Պ. Թ.

(Շարունակելի.)

ՄԱՄՈՒԼ

Սահմանադրական Թիւրքիան հայերից, ինչպէս գիտեն ամենքը, զինուորներ է առնում։ Եւ զինուորներ են վերցնում 25—45 տարեկան հայերը։

Թէ որքան փաստակար ու քայքայիչ է մինչ այդ տարիքը հայերը բանակում միան, այդ արդէն բացատրութեան պէտք չունի։

Հայերի մինչև 45 տարին իբրև զինուոր ծառայելը առիթ է տուել «Կոհակի» խմբագրապետ պ. Հմ. Առամեանին մի հարցապնդումով դիմել Ազգային Ժողովի Վարչութեան, թէ ինչ միջոցներ են ձեռք առնուած կարճել հայ զինուորների ծառայութեանց տարիքը։

Խմբագրապետը չբաւականանալով դրանով՝ «Կոհակի» մի քանի համարներում խմբագրական յօդուածներ է տուել «Զինուորական Բանակները» վերնագրով, որոնցով ցոյց է տուել միլիտարիզմի չարիքները և առաջարկել Զուիցերիոյ ձևով ժողովրդական միլիցիա պահել։

Խմբագրապետը իր իմաստալից յօդուածաշարքը վերջացնում է այսպէս.

Բոլոր երկիրներու ընկերվարականները, հետևաբար և բոլոր Սօցիալ Դեմօկրատ Հնչակեանները, սկզբունքով և գիտակցութեամբ դէմ են մշտական բանակներու դրութեան և կպահանջեն փոխարինել զանոնք համաժողովրդական բանակով կամ միլիսով, համոզուած ըլլալով, որ այդպիսով միայն առաջը կառնուի պուրժուական արկածախնդրութեանց և որ ատով ժողովրդեան արդարացի բողոքներուն մէկ մասը վերջ կգտնէ, մարդիկ ի վիճակի կըլլան նուիրուելու իրենց տնտեսութեան և սեփական աշխատանքին։

Մենք մեղաւոր չենք, որ դուք կոյր ու խուլ էք

Արդէն ամենքին յայտնի է, թէ Արամեան և Սննայեան երկսեռ դպրոցների հոգաբարձական ընտրութիւնը ո՞րպիսի տաք, անգամ կատաղի պայքար առաջ բերեց Թաւրիզում։

Պայքարողներն էին մի կողմից ժողովուրդը և միւս կողմից լեզալիզացիայի որդեգիրները, կծկուած՝ արդէն դիմակապատառ «համերաշխութիւն» սկզբունքի տակ։

Ժողովրդի բերանն էր «Միտքը» իր անվերապահ մերկացումներով և համարձակաբան լեզուով։ «Համերաշխականները» պաշտօնական բերան չունէին. թէև չարալեզութիւն մեր մասին անդուռն էր և անսահմանափակ նոցա բերնում։

Ի վերջոյ «կօսմօպօլիտներին» դառնապէս խաբող Թայֆայականները հանդէս եկան երկու «Թունդ» Թռուցիկներով, որոնց իւրաքանչիւր տողում մեզ ու «Միտք»-ին մի լաւ օրհնաբանել էին։ Դրանք մանր հոգիների վիժուածքներ էին, որոնց մասին չի կարելի խօսել առանց ծայրայեղ նողկանքի կամ առանց ծովային հիւանդութիւն բռնելու։

Ապա հետևելով ժողովրդականներին՝ նոյն այդ խմբակը Յուլիս 7-ին նրանց նման, 2 էջից բաղկացած մի Թռուցիկ նորէն հրատարակեց։ Դարձեալ ամէն տողում Տէր Վարդանեան և «Միտք»՝ զանազան ձևերով հոլովուած ու հայհոյուած փողոցայնօրէն։

Այդ դիւահարուածները, թէ «ի քուն երազ և թէ յարթնութեան տեսիլ, թէ ինսւախօսի և թէ ի մէջ գիշերի» մի սոսկալի կօշմարից են տանջւում-Տէր Վարդանեան կօշմարից ու «մատնիչ» [1])«Մտքից»։

Մեզ խպառ վարկաբելու համար՝ այդ վարկաբեկիչները մեզ «ձեռադըրել էին», որ իբրև թէ մենք „Զաքարիայի պապանծումն“ ենք պահպանել Արամեան դպրոցի հոգաբարձուների 10,000 դրան „վատնման“ շուրջը։

Արդեօ՞ք մենք „Զաքարիայի պապանծումն պահել։ Դուք, որ նեմիզիդաներիսպառնալիքով յայտարարում էք թէ ոչինչ չի խուսափում ձեր «աչքուն» կազմակերպութեան աչքերից հապա ինչպէս է որ կոյր ու խուլ էք մնացել ճիշտ 3 ամիս առաջ մեր բացարձակ յայտարարած լուրի հանդէպ։

Բացէք «Միտք» №-7, 7-ապրիլ, էջ 4, սիւնեակ 1 և տող 15-րդ ու կարդացէք մեր այս գրածը. «Ղալայի հոգաբարձութիւնը երկու տարուայ ընթացքում շուրջ 1500 թուման բացում է, եթէ չստացուեն նպաստները»

Ուրեմն մենք ոչ միայն չենք լռել, պապանծել և թաքցրել, այլ ձեր ասած 10,000-ը մենք 15,000 դրան ենք իմացել։[2])

Ա՛յ, դուք միշտ այդպէս ստերով էք կերակրել ձեր շարքերին ու հետևողներին և էլի ձեզ «սրբեր» հռչակել։

Այդ դուք էիք, պարոններ, որ իր ընտրութիւնն ընդունող ու հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնող Մէջլիսի պատգամաւոր Յովսէփ Միրզոյեանի 5 ամիս մէջլիս չգնալը գիտնալով հանդերձ՝ ծածկել էիք «Առաւօտում», մինչև որ մենք «Զանգ»-ում մերկացրինք ձեզ ու ձեր «ազգային խորհուրդն» ու Միրզոյեանին՝ և մղեցինք վերջինին դէպի Մէջլիս, հակառակ նրա ամեն կարգի սոփեստաբանութեանց։

Այդ դուք էք, որ տարիներ շարունակ լռել և ծածկել էք Լիլաւի դպրոցի ձերոնց թալանների մասին և այսօր 15,000 թումանի փոխարէն՝ դարձնում էք ժողովրդին սնանկ մի դպրոց։

Դուք էք որ Դր. Սեղբոսեանի գլխապատառումը, «Բիւզանդիոնի», «Գաւրօշի» խմբագիրների երեկս ձերոնց կողմից տեռօրուելը ծածկել էք և կեղծել։ Սակմատի ձեր դիւցազնութեանց վարագոյրը բարձրացնենք։ Եթէ խօսենք հէնց միայն Լիլաւի դպրոցներում... կատարուածներից 100-ից մէկի մասին, որ ամեն կերպ թաքցրել էք և եթէ ի յայտ բերենք... ական վըկայութիւնը մինչև ո՞ւր չէք փախչի։

Բայց ի պատիւ... լռում ենք։

Թայֆայականներից հարիւրաւոր այդպիսի «պապանծումներից» մասին մենք կարող էինք անվերջ փաստեր կուտակել, սակայն այսքանն էլ էլ բաւ էր ցոյց տալու, որ մենք միշտ ամեն տեղ և ամեն բանում անվերապահ ենք և բաց ճակատ, իսկ եթէ դուք կոյր ու խուլ էք, մենք այլևս մեղաւոր չենք։

Դուք շարունակեցէք փտածնել մեր ազդրերը ձեր շրջաններում, մագազիններում և այլն։ Թո՛ղ դեռ Սպանդարիանն վերջանայ «Մտքի» էջերում, այնուհետև մենք դեռ շատ գործ ունենք ձեզ ու ձեր «Ազատամարտի» ու «Հայրենիքի» հետ։ Դեռ վաղ է ձեր օրգիայով պանծալը.

Rira bien, qui rira le dernier.

Ա. Տ. Վ.

[1]) Իրաւամբ ձեզ համար Պ. Հ. Առաքելեանն ասել է «Դժոխքի և սանտարամեդի թշուառական ու խաւար որդիներ», երբ դուք այդ «մատնիչ» բառը շռայլել էք աջ ու ձախ բոլոր ձեր հակառակորդների դէմ։

[2]) Բացի այդ, հոգ. պ. Ա. Տ. Կարապետեանը Յունիս 2-ին ակտի օրը ինքը բացարձակ ասաց բացի մասին, ուրեմն ինչ թաքցնել։

...րին, այլ մեծամեծ դժուարութիւնների կանդիպի։

Միւս կողմից՝ մակեդոնական ներքին կազմակերպութիւններն էլ կարծես աշխատում են օգտուել Երիտասարդ Թուրքերի նեղ դրութիւնից և գլուխ բարձրացնել։ Մակեդոնիայում արդէն սկսել են երևան գալ Բոլղարական հրոսակախմբեր. Բոլղարական կառավարութիւնը մակեդոնական հարցի առթիւ նշանաւոր քայլեր է անում՝ դիմելով մեծ պետութիւններին և ներկայացնելով նրանց վերջին ժամանակներում Մակեդոնիայում Թուրքերի ձեռքով սպանուած Բոլղարների ցուցակը։ Թիւրք-իտալական պատերազմը ունեցաւ ծայր աստիճան աննպաստ հետևանք Թիւրքիայի համար։

Արշիպելագի յոյն ազգաբնակութիւնը իր համակրութիւնն է ցոյց տալիս իտալացիներին. Եւրոպական մամուլը անհնարին է համարում Իտալիայի կողմից գրաւուած կղզիների վերադարձումը նորից Թիւրքիային։ Ակներև է, որ Եգէյեան հարցը չեն կարող լուծնել։ Իրերի այսպիսի խառնակ դրութեան մէջ անխուսափելիօրէն գլուխ կբարձրացնի նաև Կրետէական հարցը, թէ Թիւրքիան զրկել հարցի կցել..., այլև հովանաւորող պետութիւնները չեն ճանաչել նրա գերիշխանութիւնը Կրետէի վրայ։

Ի վերջոյ՝ Թուրքական ֆինանսները շատ ողորմելի վիճակի մէջ են գտնւում։ Եկ ու մուտքի հաշիւը, որ մօտիկ անցեալում ներկայացուած է պարլամենտին, 260 միլիօն ռուբլի չնչին բիւջէից 52 միլիօն կամ 20% դեֆիցիտ ունի։ Ֆինանսների մինիստրը խոստովանել է իր ջանքերի խորտակումը արտաքին փոխառութեան յաջողութեան նկատմամբ։ Միակ յոյսը, որ ունի Թիւրքիան իր դատարկ գանձարանի յատակը միայն ծածկելու համար՝ այդ ներմուծուող ապրանքների մաքսի յաւելման խնդիրն է, որ կարող է տարեկան տալ 14-15 միլիօն ռուբլի եկամուտ, բայց այդ էլ դեռ ևս հարց է թէ արդեօք օտար պետութիւնները կհամաձայնեն այդ որոշման։ Մի խօսքով, բոլոր նշանները ցոյց են տալիս, որ Երիտասարդ Թիւրքիան հոգեվարքի մէջ է և իվերջոյ պիտի մեռնի։ Բայց թէ երբ, այդ ցոյց կտայ մօտիկ ապագան։

Շատ հաւանական է, որ «Միութիւն և Յառաջադիմութիւն» կոմիտէն մի առ ժամանակ էլ քաշ կտայ իր գոյութիւնը և ապա կընկնի ճանապարհին իր դիակով արգելք լինելով Թիւրքիայի իսկական վերածնութեան գործին։

Թարգ. Գ. Ա.

«Русск. Сл.» № 147 1)

1] Սա ռուս թերթի առաջնորդողն է
Ծ. Խ.

ՅԱՆԳԱՒՈՐ ՖԵԼԻԵՏՈՆ

(Նուէր միջազգային պզտիկ գործչին)

Յուլիս ութին
Դեռ շատ մութին՝
Անտէր դարդից,
Հրսի զարբից՝
Սէթօ ապին,
Զարթեց քընից,
Մի դաստա թուղթ
Աբի տակին,
Ելաւ տունից։
Հէնց որ հասաւ
Ժամի քիւչէն,
Ձեռքը տարաւ,
Հանեց բուխչէն.
Եւ բուռը ձիգ՝
Մի թռուցիկ,
Շրափփադան
Խփեց փային,
Վերցաւ դաբան։
Մէկ էս պատին,
Մէկ էն պատին,
Եկաւ կայնեց
Զարգար-բաշոնց
Դռան տակին։
Զորս ժամ յետոյ
Իրան ոտով,
Արտուշ ապին
Մի աթոռով,
Սէթօ ապուն
Ողջունելով,
Առաւ նրան
Դրաւ վրան,
Պատուիրելով.
Որ գացողին
Անց կացողին
Զարբի ճխոտի,
Եղած թղթից
Մի հատ տալով
Աղաչելով,
Պաղատելով,
Ոմանց զոռով,
Ոմանց խաթրով,
Հրաւիրի,
Դէպի ժողով։
—Ինձնից եղիր
Դու արխային,
Արտո՛ւշ ապի,
Դու շտապի
Միրզա Շաւուն
Մի կերպ խաբի։
Էրէկուանից՝
Ձեր էդ բանից
Մի քիչ փառթա.
Բայց չը կարծես
Որ նամարդա։
Աշխատիր սուկ
Տալ աչնիւ խօսք,

Մի էյրաթի,
Բեր դէյրաթի,
Եւ ամէն ինչ
Կգտնի դինջ։
Դէ, շուտ գնա
Էլ մի մնայ։
-- Միամիտ կաց
Ես աթոռից
Ձեզ իջնի ցած։--
Եւ լուռ ու մունջ
Պատի մի քունջ,
Կանգնած մնաց։
Արտին գնաց։
Միքիչ յետոյ
Եկաւ Պետոն։
Տեղ չհասած՝
Սէթօն ասաց.
—Եալլա դայի,
Գալդ բարի․
Մենք ովլադով,
Մեր միլլաթով,
Քեզ ծառայ ենք.
Եւ կտեսնես
Կծառայենք
Թէ մեր ջանով,
Թէ մեր փողով,
Միայն տունով
Գնանք ժողով։
Այս անգամ էլ
Մենք շատ շատ ենք,
Հեար չի մեր մէջ
Մենք շատ վատ ենք։
Սուրէն Նուրէն՝
Աջրա հուրէն,
Վարդօ Ամին՝
Բախկալ Մամին՝
Մենք տուել ենք
Նրանց գամին։
Կասկած չկայ
Մակար դաշին,
Մեզ հետ է և
Հեաքիմ բաշին,
Ժամ է քերթենք
Նրանց կաշին։
Դէ, շտապէք
Մեծ ճիգ թափէք.
Թէկուզ մերոնց
Հուզէք խաբէք,
Կատարեցէք
Միակ իղձս։
Տարիներից
Այրուած սիրտս
Չի հովանում.
Ոչ մի բանով
Չի զովանում...
--Եղբան ղուսսի
Դու չես դեօզի,
Վերջի վերջոյ
Մի ցաւի էլ՝
Թիւշար կրգաս՝
Մեզ ամենիս
Բաղի կրտաս։
Խեղճ ես, բալա,
Մարդ չի լինի
Քամհովսալա։
Սաբր արա.
Դու հէչ աչքի
Մի երևա։
Աստուած մեծ է,
Մեր թշնամուն
Կհարուածէ։—
Այս խօսքերից,
Սէթօն մի քիչ
Ուրախացաւ,
Եւ մոռացաւ՝
Ամէն մի ցաւ։
Ամբողջ վեց ժամ՝
Կարծելով նա
Շատերին խամ,
Ոբին զոռով
Ոբին խօստմով
Ուղարկեց շուտ
Դէպի ժողով։

Ու ինքը լուռ՝
Անկիւնում խուլ,
Մտաւ մի ծակ
Աթոռի տակ,
Եւ սուս ու փուս
Նայում էր դուս՝
Եւ սպասում,
Թէ հէնց մկայ
Մէկը կրգայ,
Եւ կյայտնի
Յաղթութիւնը
Իրենց կողմից
Էդ խիալըմ,
Էդ վատ հալըմ,
Իւսուֆ ամին՝
Պապառզը
Բեզի գամին՝
Տխուր տրտում,
Սէթօ ապուն
Էր պտրտում։
Իսկ Արտուշը
Մրթմրթալով՝
Թանգ՚՚նաֆաս՝
Գլխին տալով
Խեղճ, գլխիկոր,
Օվզաթը թալի՝
Հոգով դիլխոռ՝
Շտապ շտապ
Հէնց դուրս եկաւ՝
Թէ չէ իմկոյն
Տուն պուկ եկաւ։
Մեր խեղճ Սէթօն,
Հէնց որ լսեց
Իւսուֆ ամու
Ձէնը դրսից՝
Որ՝ «չանցկացաւ»՝
Բանն հասկացաւ։
Խեղճը հրսից
Արցունք թափեց,
Ջուխտ ձեռքերով
Գլխին բամփեց,
Վիզը ծռած
Ռանգը թռած,
Տուն հեռացաւ
Անիծելով
Իրեն բախտը,
Որ չրթողեց
Բարձրանալու
Սրտին նիօկիլ
Էլած թախտը։

Ֆի՛լ

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՆ ԵՆ

Մախաղում պ. Յ. Տր. Վարդանեանը
Ուրմիում « Ա. Միրզաջանեանը
Աստառում « Ա. Բժշկեանը
Ռէշտում « Մ. Պատմագրեանը
Լնգէլիում « Բ. Մկրտչեանը
Ղազուինում « Ա. Տ. Յակոբեան
Թէհրանում « Պ. Միքայէլեանը
Սպահանում « Ն. Դաւթեանը։

Խնդրում ենք մեր բաժանորդներին շտապեն իրենց բաժնեգները յանձնել վերոյիշեալներին, բոլէ առաջ մեզ հասցնելու համար։

Ուրմի.-- պրն. Արիստակէս Միրզաջանեանին.- Յունիս 26-ին հեռագրեցինք ձեզ՝ խնդրելով ընդփոյթ հասցնել մեր բաժնեգները։ Խընդրում ենք ջերմ վերաբերմունք մերապարիկներիզանձմանչու.տով մեզ առաքման հարցում։

Թաւրիզ.— Շանթին. Կենտրոնական դպրոցի մասին ձեր գրածրկհրատարակենք ըստ հերթի։

Ներկայ 21-րդ համարը բաղկացած է թերթ ու կիսից։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Ա. Տ. Վարդանեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ ՄԱԳԱԶԻՆ

Կանացի հգաշալի բլուզներ, Եգիպտական էշարփներ և վզկապներ, կանացի քաթանէ կասթիւմներ, Բաթիստ գոյնզգոյն կտորներ, փէշեր և եուպկաներ, Զանազան արժէքի լիբչիկներ։

Թարմ շվէդական շօկօլադ և բօմբօն։

ԲԱՑՈՒԵԼ Է ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՈՒՄ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
բուժարան (լէչէբնիցա)
Արժէքները չափազանց մատչելի են։ Աղքատները բժշկւում են բոլորովին ձրի։ Հիւանդներ ընդունւում են առաւօտեան ժամը 8—1, երեկոյեան ժամը 3—6
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ՝ ՄԱՏԻՆԵԱՆ

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ
Ռուս.-Հայ և Հայ.-Ռուս.
ԲԱՌԱՐԱՆՆԵՐԸ
շուտով կստացուին. ցանկացողները դիմեն խմբ-եանս

ԳԱՐՈՒՆ
(ՄԱԳԱԶԻՆ ՄԻՍԱԿ ԲԺՇԿԵԱՆԻ)

Նոր ստացել են ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ԸՆՏԻՐ ԲԼՈՒԶՆԵՐ, ՍՊԻՏԱԿ ԼԱՒ ՔԱԹԱՆՆԵՐ, տղամարդկանց ԿՕՑՏ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ, ԵՐԿԱՐՏԱԿ ՎԱՐՏԻՔՆԵՐ, ճաշակաւոր ԳՈՒՍՏԻԿՆԵՐ, անձեռոցիկներ, երեխաների գլխարկներ և զանազան տեսակի հետաքրքիր խաղալիքներ։
Ընդունելով ԵՂԲԱՐՔ ՍԷՅԼԱՆՈՎՆԵՐԻ ՌՈՒՍԻՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ ներկայացուցչութիւնը, պատիւ ունիմ յայտարարելու ի գիտութիւն սպառողների, որ ընդունում եմ նոյն ֆիրմայի պատրաստի պապիրոսների պապիրոսների և ծխախոտների պատուէրները։ Պատուէրներ կարելի է տալ 50000 հատից սկսած. իբրև կանխավճար վերցնում ենք 100-ին 15 0|0 գները հաշւում ենք գործարանի հաշւով, ցանկացողները կարող են վերցնել պրէյսկուրանտ։

ТАВРИЗСКАЯ ГОРОДСКАЯ
Больница

Возобновился амбулаторный и стаціонарный пріемъ больныхъ, ежедневно отъ 10—12 часовъ.
Бѣдные по запискѣ отъ г. Байларбеги принимаются безплатно

Завѣдующій больницей
докторъ Ваганъ Геворковъ

مریضخانهٔ تبریز

این روزها شروع کرده‌ایم بمعالجه هر قسم مرضای مقیم و غیر مقیم را هر روز پذیرای خواهد شد در مریضخانه از هر ساعت بظهر مانده الی ظهر و مرضای بی‌بضاعت هرگاه از بگلربیگی کری نوشته بیاورند مقیم و غیر مقیم مجانی بکمال مواظبت واهتمام معالجه خواهد شد

مدیر مریضخانه دکتر واهان گورکیان

ԲԱՂՆԻՍ Ա. ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

Ի գիտութիւն Թաւրիզի յարգոյ հասարակութեան յայտարարում ենք, որ բաղնիսի ջուրը, որ առաջ մատակարարւում էր Ղալա թաղից, այժմ բերւում է Լիլաւից։
Այն չքաւոր կանայք և աղջիկները, որ առաջ մարդագլուխ վճարում էին չորս աբասի, այժմ մի մի աբասի պակասեցուած է նոցա այդ տուած նախկին արժէքից։ Յաճախողները խիստ գոհ կմնան բաղնիսի մաքրութիւնից և ջրի լաւութիւնից։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
„ՓՈՐՁ"

Դիտական, Գրական, Գեղարուեստական և Հոգեբանական երկամսեայ հանդէս, բովանդակութ, որ այլ համարով բաժանեգինն է տարեկան
Պարսկաստանի համար . . . . 15 ղրան
Ռուսաստան „ . . . . 4 րուբլի

Հարկաւոր են գործակալներ. հասցէ Rédaction «Portz» 5, Rue Fonténile-5 Montpelliér (France)
Խմբ. Հրատարակիչ՝
Ս. Տէր Բաղդասարեան

ԴՕՔՏՕՐ ՍԱՐԳԻՍԸ

Ամէն ուրբաթ օրերը ժամը 2-ից, կէսօրից յետոյ, ձրի խփում է աղքատների և չքաւորների երեխաների ծաղիկները։

Տպարան „ՓԱՐՈՍ"